

KAMU ÖZEL SEKTÖR İŞBİRLİĞİ

TÜRKİYE UYGULAMALARI

25 Mart 2009

Özgür PEHLİVAN
Hazine Müsteşarlığı
Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI'NIN BAKIŞ AÇISI

Sağlıklı bir Kamu Özel Sektör İşbirliği modeli oluşturmak için kamu kesimine düşen temel görev,

- Özel sektörün de katılımı ile bir *Ulusal Strateji ve Politika,*
- Bu politikaya uygun bir *Hukuki Çerçeve*
- Tüm bu süreci yönetecek ve uygulayıcı kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayacak bir *İdari Yapı*

oluşturulması

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI'NIN BAKIŞ AÇISI

TEMEL MOTİVASYONLAR

- Geleneksel finansman yöntemini ve kamu satım alım sürecini tamamlayıcı ve belli ölçüde ikame edici alternatif bir yöntem
- Yatırımlara ayrılabilir kamu kaynaklarının kısıtları karşısında kamu altyapı proje portföyünün büyüklüğü
- Kamu kaynaklarının en verimli biçimde değerlendirilmesi ve kamu projelerinin maliyetlerinde sağlanacak tasarruf
- Kamu sektörü üzerindeki mali yükün azaltılması
Borç/GSYH– Bütçe Açığı/GSYH oranı Maastricht Kriterleri
- Kamu yatırım projelerinin gelecekteki bakım ve onarım giderlerinin optimize edilmesi ve bu harcamaların önceden planlanabilmesi

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI'NIN BAKIŞ AÇISI

BEKLENTİLER

- Artan altyapı imkanları ile büyümeye ivme kazandırması
- Doğrudan yabancı yatırım girişinde artış
- Özel sektöre yeni iş tecrübeleri ve uzmanlık alanı
  - Örn: Havalimanları
- Kaliteli, etkin ve verimli kamu hizmeti sunumu
- Dengeli risk dağılımı ile paranın karşılığının alınması
- Know-how ve teknoloji transferi

TÜRKİYE'DE MEVCUT KÖİ MEVZUATI

- **Yap-İşlet-Devret (Kanun no: 3096, 3465, 3996)**
- **İşletme Hakkı Devri (Kanun no: 3096, 3465, 4046, 5335)**
- **Yap-İşlet (Kanun no: 4283)**
- **Yap-Kirala-Devret (Kanun no: 5396)**

TÜRKİYE'DE MEVCUT KÖİ MEVZUATI

YAP-İŞLET-DEVRET MODELİ:

Bir altyapı tesisinin özel sektör tarafından tasarlanıp, finansmanının sağlanarak inşa edilmesi ve yapılan yatırım bedelinin (kar dahil) geri ödenmesini sağlayacak bir süre kadar işletilip, sürenin sonunda tesislerin bedelsiz olarak kamuya devrini öngören modeldir.

TÜRKİYE'DE MEVCUT KÖİ MEVZUATI

YAP-İŞLET-DEVRET MEVZUATI

- 3096 Sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun ve Kanuna İlişkin 4 Adet Yönetmelik
- 3996 Sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun ve Kanuna İlişkin 94/5907 Sayılı Karar
- 3465 Sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Dışındaki Kuruluşların Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol) Yapımı, Bakımı ve İşletilmesi ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun ve Kanuna İlişkin 93/4186 Sayılı Yönetmelik

TÜRKİYE'DE KÖİ MEVZUATI

YAP-İŞLET MODELİ

Bir altyapı tesisinin özel sektör tarafından tasarlanıp, finansmanının sağlanarak inşa edilmesi ve yapılan yatırım bedelinin (kar dahil) geri ödenmesini sağlayacak bir süre kadar işletilmesidir. Yap-İşlet-Devretten farkı tesisin özel sektör mülkiyetinde olmasıdır. Model, sadece enerji sektöründe uygulanmaktadır. Yenilenebilir kaynaklar ile üretim yapacak enerji santralleri bu modelin kapsamı dışında tutulmuştur.

YAP-İŞLET MEVZUATI

4283 Sayılı Yap-İşlet Modeli İle Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi İle Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Kanuna İlişkin 97/9853 Sayılı Yönetmelik

TÜRKİYE'DE KÖİ MEVZUATI

YAP-KİRALA-DEVRET MODELİ

Yapılmasının gerekli olduğuna Yüksek Planlama Kurulu tarafından karar verilen sağlık tesislerinin, Sağlık Bakanlığınca verilecek ön proje ve belirlenecek temel standartlar çerçevesinde, Bakanlığa veya Hazineye ait taşınmazlar üzerinde ihale ile belirlenecek gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerine 49 yılı geçmemek şartıyla belirli süre ve bedel üzerinden kiralama karşılığı yaptırılması ve mevcut tesislerin bu yolla yenilenmesidir.

YAP-KİRALA-DEVRET MEVZUATI

5396 Sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun ve Kanuna İlişkin 2006/10655 Sayılı Yönetmelik

TÜRKİYE'DE KÖİ MEVZUATI

İŞLETME HAKKI DEVRİ MODELİ

Kamunun mülkiyetinde bulunan mevcut bir tesisin işletmesinin belli bir süre için özel sektöre devri öngörülmektedir.

İŞLETME HAKKI DEVRİ MEVZUATI

- 3096 Sayılı Kanun
- 3465 Sayılı Kanun
- 4046 Sayılı Özelleştirme Kanunu
- 5335 Sayılı Kanun

(DHMI işletiminde bulunan hava alanları ile YİD modeli çerçevesinde özel hukuk kişilerince yapılan ve işletilen terminallerin ve/veya hizmetin bütünlüğü yönünden gerek görülen diğer tesislerin YİD sözleşmesi sonunda kısmen veya tamamen özel sektöre işletme hakkı devri yöntemleri ile devredilmesi yetkisi veren kanun)

TÜRKİYE'DE KÖİ MODELİNİN UYGULANDIĞI SEKTÖRLER

■ ENERJİ (3096, 3996,4283)

- Elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti
- Barajlar

■ ULAŞTIRMA(3465, 3996, 4046, 5335)

- Otoyol, köprü, tünel, otopark, otoyol işletme tesisleri
- Demiryolu
- Sivil kullanıma yönelik deniz ve hava limanları

■ TARIM (3996)

- Sulama

■ İÇME SUYU, KANALİZASYON (3996)

- İçme ve kullanma suyu
- Arıtma tesisi
- Kanalizasyon

■ SAĞLIK (5396)

- Sağlık Yerleşkeleri

■ TURİZM (3996)

- Yat Limanları

■ GENEL İDARE (3996)

- Gümrük Kapıları

■ MADENCİLİK (3996)

- Maden ve işletmeleri

MEVCUT MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN DEVLET DESTEKLERİ

1.HAZİNE YATIRIM GARANTİSİ

**2.İDARELER TARAFINDAN TAAHHÜT EDİLEN MALİ
DESTEKLER**

3. YATIRIM TEŞVİKİ

MEVCUT MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN DEVLET DESTEKLERİ

1.HAZİNE YATIRIM GARANTİSİ

YASAL ALT YAPI

- Genel Yetki- 4749 sayılı Borç Yönetimi ve Kamu Finansmanı Kanunu
- Hazine Birliği İlkesi- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
- KÖİ projeleri için Hazine garantisi- 3996 ve 4283 sayılı Kanunlar

MEVCUT MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN DEVLET DESTEKLERİ

1. HAZİNE YATIRIM GARANTİSİ (3996 s. Kanun)

Modelin ve projenin özelliğine göre idare adına sermaye şirketleri ya da yabancı şirketlere beş farklı garanti verilebilmektedir:

- Kamu kurum ve kuruluşları ile bağlı ortaklıklarının ve mahalli idarelerin satın alacakları mal ve hizmet bedellerinin ödenmemesi riskine karşı verilen garanti
- Kamu kuruluşlarınca görevli şirketlere taahhüt edilmiş üretim girdilerinin temin edilememesi halinde ilgili sözleşme çerçevesinde ortaya çıkabilecek ödeme yükümlülükleri için verilen garanti

MEVCUT MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN DEVLET DESTEKLERİ

1. HAZİNE YATIRIM GARANTİSİ (3996 s. Kanun)- Devam

- Mali yükümlülük altına giren fonlar lehine verilen garantiler (mülga Elektrik Enerjisi Fonu)
- Proje ile ilgili anlaşmalardaki koşullar çerçevesinde köprü krediler sağlanması veya sağlanacak bu krediler için verilen geri ödeme garantisi
- Yap-işlet-devret modeline dayanan tesisin ve/veya şirket hisselerinin süresinden önce satın alınması halinde dış kredi borçlarını yüklenecek kamu kuruluşları lehine, kreditor kuruluşlara verilen garanti

MEVCUT MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN DEVLET DESTEKLERİ

1.HAZİNE YATIRIM GARANTİSİ (4283 s. Kanun)

Yap-İşlet Modeli ile gerçekleştirilecek termik santrallerde TETAŞ'ın sözleşmenin enerji satışına ilişkin hükümlerinden kaynaklanan ödeme yükümlülükleri için verilecek garantiler

MEVCUT MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN DEVLET DESTEKLERİ- Son Değişiklikler

2. İDARELER TARAFINDAN TAAHHÜT EDİLEN MALİ DESTEKLER (3996 sayılı Kanun ve 5396 s. Kanun)

- Mal veya hizmet için gerçek tüketim ya da kullanım rakamları da dikkate alınarak belirlenen ve son kullanıcı yerine kısmen veya tamamen idarece yapılan ödemeler- Katkı Payı veya Gölge Ücret (Yap-İşlet-Devret)
- Yatırım bedelinin idare veya hizmetten yararlananlarca ödenmesinin mümkün olduğu projelerde, sözleşme tarafı genel bütçeli idarelerin, işletme süresi içinde taahhüt ettikleri garanti (Yap-İşlet-Devret) Asgari Gelir Garantisi
- Sağlık Bakanlığı'nca tüketim ya da kullanımdan bağımsız olarak yapılan, dönemlik doğrudan ödemeler- bütçeden tahsisat (Yap-Kirala-Devret)

MEVCUT MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN DEVLET DESTEKLERİ

3. YATIRIM TEŞVİKİ

- 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu kapsamında yatırımlar konusunda yerli ve yabancı yatırımcılar arasında fark bulunmamaktadır.
- Bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi ve KOBİ'lerin desteklenmesi amaçlarıyla 2006/10921 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar" kapsamında KÖİ Projeleri için yabancı ve yerli yatırımcı ayrımı olmaksızın aşağıdaki destekler verilmektedir:
  1. KDV istisnası (hem ithal hem de yerli alımlar için)
  2. gümrük muafiyeti (ithal alımlar için)
- 5838 sayılı Kanun ile Hazine Müsteşarlığı tarafından teşvik belgesine bağlanan yatırımlardan elde edilen kazançlar, belli koşullarla indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulmaktadır.

TÜRKİYE'DE KÖİ UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN TEMEL SORUNLAR

- Mevcut mevzuatın dağınık yapısı ve az sayıda modeli kapsamaması (YİD, Yİ, YKD, İHD)
- Mevcut mevzuatın tüm sektörleri kapsamaması (Adalet, Eğitim, Kültür)
- Kurumsal kapasite ve yapılanma eksikliği

Yukarıdaki sorunların giderilmesi amacıyla KÖİ konusunda çerçeve niteliğinde bir Kanun hazırlama çalışmaları yürütülmektedir.

TASLAK KANUN İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

- Kamu-Özel İşbirliği kavramının tanımlanması
- Kamu-Özel İşbirliği mevzuatının tek çatı altında toplanması
- Kamu-Özel İşbirliği modellerinin tanımlanması ve modellere esneklik getirilmesi
- Yeni sektörlerin ve modellerin eklenmesiyle kapsamın genişletilmesi
- Kamu-Özel İşbirliği sürecine ilişkin objektif kriterler getirilmesi
- Kamu-Özel İşbirliği projelerinde risk kavramının getirilmesi, etkin risk paylaşımı ve garantilerin tanımlanması

TASLAK KANUNDA DEVLET DESTEKLERİ

- Mal-hizmet bedelinin kullanıcılardan alınması mümkün olmayan yatırımlarda, tüketim veya kullanım miktarına göre belirlenerek ödenen ücret- *Gölge Ücret, İdare*
- Üretilecek mal - hizmet ve kira bedelleri için verilecek garantiler – *İdare, Hazine Müsteşarlığı veya Maliye Bakanlığı*
- Mal ve hizmetin miktarına ilişkin alım garantisi (talep öngörülebiliyorsa en fazla talebin %50'sine kadar)-*İdare, Hazine Müsteşarlığı veya Maliye Bakanlığı*
- KÖİ projesi ile ilgili uygulama sözleşmesi koşulları çerçevesinde köprü krediler sağlanması- *Hazine Müsteşarlığı*
- Köprü krediler için geri ödeme garantisi- *Hazine Müsteşarlığı*
- KÖİ modeline dayanan tesisin ve/veya şirketin hisselerinin süresinden önce satın alınması halinde dış kredi borçlarını yüklenen idarelerin lehine, finansör kuruluşlara verilecek kısmi garantiler- *Hazine Müsteşarlığı*

TEŞEKKÜRLER